

УДК 711.11

Ю. С. Рябець,
кандидат архітектури,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

РОЛЬ МОБІЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ У СТРУКТУРІ ВЕЛИКИХ МІСТ УКРАЇНИ

Анотація: у статті розглянуто місце мобільних об'єктів громадського обслуговування в структурі великих міст України та проблеми пов'язані з їх розміщенням.

Ключові слова: комфортне міське середовище, експрес-обслуговування, мобільні об'єкти обслуговування.

В сучасних реаліях розвитку України набуває все більшого поширення організація громадського обслуговування населення на основі мобільних об'єктів обслуговування, що обумовлено соціально-економічними процесами в українському суспільстві.

Мобільні об'єкти громадського обслуговування за своєю функцією перш за все призначені для задоволення потреб населення в певному виді громадського обслуговування з мінімальними затратами часу, тому такий вид обслуговування можна назвати швидким, або експрес-обслуговуванням.

Мобільні об'єкти експрес-обслуговування організовуються на основі мобільних будівель до яких відносяться кіоски та павільйони різної конструктивної організації, у яких розміщуються підприємства дрібно роздрібною торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування тощо.

Нажаль, в архітектурно-містобудівній практиці склалася тенденція, коли розміщення об'єктів швидкого обслуговування в планувальній структурі великих міст, а особливо міста Києва, носить незапланований, випадковий характер, та майже не контролюється органами місцевої влади. Наслідком цього є невідповідне, випадкове розташування павільйонів та кіосків та їх груп на вулицях та площах міста. В місцях з великою концентрацією людей виникають цілі конгломерати з кіосків та павільйонів, що не пов'язані між собою ні архітектурно, ні конструктивно. Дані утворення не тільки вносять дисонанс в міську забудову та організацію пішохідних просторів міст, але й заважають вільному руху пішоходів, особливо в зонах транспортно-пересадкових вузлів. Прагнучи організувати власний бізнес, дрібні підприємці та організації розміщують свої торгові точки в місцях з інтенсивним рухом пішоходів. Комерційний інтерес бере верх над гармонійною естетичною

організацією міських просторів. І не дивлячись на те, що майже кожний обласний центр має власні затверджені правила розміщення малих архітектурних форм (до яких належать мобільні об'єкти обслуговування), це не впливає на якісне впорядкування цих об'єктів.

Мобільні об'єкти експрес-обслуговування, знаходячись на найнижчому ієрархічному рівні містобудівної системи, не впливають на неї, а знаходяться в прямій залежності від містобудівної структури та її впливу. Відповідно до типології елементів міського середовища за А. Е. Гутновим мобільні об'єкти експрес-обслуговування є найменш довговічними елементами міської структури та мають найвищий потенціал до просторово-часових змін, так як належать до найнижчого щабля в ієрархічній структурі міста – «плазми». Місце розташування мобільних об'єктів експрес-обслуговування в планувальній структурі міста залежить від конкретних особливостей просторово-планувальної структури міста та ступеню використання цих об'єктів і з часом може змінюватися [1].

Експрес-обслуговування також належить до найнижчого рівня в системі громадського обслуговування, так як є максимально наближеним до споживача. Відповідно до своєї ролі в містобудівній системі, для мобільних підприємств швидкого обслуговування характерне як локальне розміщення в структурі міста окремих об'єктів, так і утворення цілих мобільних комплексів. Комплекси можуть функціонувати тривалий час на одному місці так і мати короткочасний характер функціонування. Мобільні об'єкти та комплекси експрес-обслуговування у великих містах, як правило, розміщуються на транспортно-пересадкових вузлах міста, у підземних просторах громадських площ різних містобудівних рівнів, пішохідних вулицях та площах, в житлових районах, в рекреаційних зонах, в інформаційно-розподільчих просторах громадських центрів. Термін їх функціонування залежить від конкретних потреб на певний вид обслуговування в конкретній містобудівній ситуації. Різним містобудівним рівням притаманний різний набір об'єктів швидкого обслуговування за кількісним та функціональним складом.

Розглядаючи роль мобільних об'єктів у формуванні міського середовища варто відзначити, що з точки зору його композиційної організації мобільні будівлі відіграють роль перехідного масштабного елемента між людиною і багатопверховими будівлями у міському середовищі. Вони роблять середовище більш «людським» - спів масштабним людині.

Проблеми розміщення мобільних підприємств експрес-обслуговування у великих містах України можна прослідкувати на прикладі міста Києва, ґрунтуючись на результатах натурного обстеження. Натурні обстеження показують, що міські простори столиці стихійно насичуються мобільними

об'єктами, і ця тенденція постійно посилюється.

Концентрація в центральній частині міста Києва адміністративно-офісних центрів, великих торговельно-розважальних центрів, навчальних закладів, закладів культури та мистецтва викликає значний притік населення в денний та вечірній час та у вихідні дні, що зумовлює розміщення об'єктів експрес-обслуговування в зоні їх впливу. Враховуючи дану специфіку, можна виділити декілька основних зон концентрації міського населення, а саме – місця роботи і навчання, великі транспортно-пересадкові вузли, спальні райони, зони відпочинку та великі громадські центри.

У місті Києві переважає тенденція до групування об'єктів експрес-обслуговування та створення цілих комплексів експрес-обслуговування в місцях громадської активності. Найбільш розповсюджене розташування окремих об'єктів експрес-обслуговування та їх комплексів в зонах впливу станцій метрополітену, на площах, які належать до різних містобудівних рівнів та транспортно-пересадкових вузлах. Особливо жаклива ситуація спостерігається в пішохідних просторах біля станцій метрополітену у Києві, Харкові де міський простір перенасичений мобільними об'єктами та заважає комфортному пересуванню містом.

Найбільш розповсюджені в містобудівній практиці великих міст громадсько-транспортні площі, які мають поліфункціональне навантаження. Переважно, ці площі утворені внаслідок перетину декількох транспортних шляхів, навколо яких, через інтенсивний транспортний та пішохідний рух, виникли містобудівні утворення з громадськими функціями. Транспортні та громадсько-транспортні площі столиці та крупних міст мають безліч проблем, як із забезпеченням належного громадського обслуговування транзитного населення, так і з організацією безпечного транспортного руху та розподілу пішохідно-транспортних потоків. Роль об'єктів експрес-обслуговування в таких місцях надзвичайно важлива не тільки з точки зору обслуговування населення, а й з точки зору формування естетично виразного, комфортного міського середовища. Саме на таких площах доцільно та необхідно створювати цілі комплекси швидкого супутнього обслуговування об'єднані єдиним стилістичним та об'ємно-просторовим рішенням. При розміщенні об'єктів експрес-обслуговування на транспортних площах слід враховувати такі аспекти як інтенсивність транспортного руху, інтенсивність пішохідних потоків взагалі та в «години пік», наявність та кількість громадського транспорту, наявність об'єктів тяжіння населення (громадські центри та споруди громадського призначення, вокзали, аеропорти, потужні рекреаційні зони).

Локальне розміщення в структурі міста окремих мобільних об'єктів експрес-обслуговування має на практиці і вдалі приклади. Гармонійне

розміщення мобільних об'єктів обслуговування спостерігається в історичній частині великих міст, де стильові характеристики мобільних об'єктів відображають історичний контекст оточуючої історичної забудови. Зокрема у Львові окремо розташовані торгові кіоски в центральній частині міста виконані з використанням класичних архітектурних форм відповідно до масштабу мобільних об'єктів, що дозволяє забезпечити супутнє громадське обслуговування та наситити співрозмірними людині малими архітектурними формами історичне міське середовище. Водночас, варто відзначити, що існує набагато жорсткіший контроль за розміщенням мобільних будівель в центральній частині міст з історичною забудовою.

Аналіз практики формування мобільних підприємств експрес-обслуговування дозволив сформулювати основні перспективні напрямки розвитку експрес-обслуговування в міському середовищі. Застосування мобільних об'єктів обслуговування доцільно для організації первинного обслуговування населення – забезпечення товарами першої необхідності в місцях, де відсутнє, або відчувається нестача громадського обслуговування; наближення обслуговування до споживачів у житловій забудові.

Перспективи розвитку експрес-обслуговування у великих містах вбачаються у комплексному підході до їх формування та розміщення з боку спеціалістів та органів місцевої влади.

Новостворювані об'єкти експрес-обслуговування повинні відповідати наступним вимогам: мати гнучку та варіабельну архітектурно-конструктивну систему та орієнтуватися на індустриальні методи виготовлення та зведення; легко пристосовуватися та вписуватися в оточуючу забудову; їх організація та розміщення повинно здійснюватися з урахуванням основних пішохідних потоків, функціональних та кількісних потреб в обслуговуванні; мати можливість зміни функції та локалізації у залежності від миттєвих потреб, яка і досягається мобільністю даних об'єктів.

Література

1. Гутнов А.Э., Лежава И.Г. Будущее города / А. Э. Гутнов, И. Г. Лежава. – М.: Стройиздат, 1977. – 126 с.
2. Рябець Ю. С. Принципи функціонально-просторової організації мобільних об'єктів експрес-обслуговування: автореф. дис ... канд. архітектури: 18.00.02 / Рябець Ю.С.; КНУБА. - Київ:[б.в.], 2009. - 21 с.
3. Шемседінов Г.І. Мобільні будівлі обслуговування для Києва / Г.І. Шемседінов // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Збірник наук. праць. – К: КНУБА, 1999. – Вип. 6. – С. 181 - 189.
4. Шемседінов Г. І. Проектування мобільних будівель. Навчальний посібник. – К.: КНУБА, 2007. – 144 с.

Аннотация

В статье рассмотрено место мобильных объектов обслуживания в структуре крупных городов Украины и проблемы связанные с их размещением.

Ключевые слова: комфортная городская среда, экспрес-обслуживание, мобильные объекты обслуживания.

Annotation

The article describes the place of service of mobile objects in the structure of large cities of Ukraine and the problems associated with their placement.

Key words: comfortable urban environment, express-service, mobile service facilities.

УДК 727.1:69.05

О. В. Пивоваренко

доцент кафедри основ архітектури і АП, КНУБА

АРХІТЕКТУРА ШКІЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ В ЗАБУДОВІ ІСТОРИЧНОГО КИЄВА

Анотація: в статті розглядаються питання виразності архітектури шкільних комплексів в структурі міста та способів реконструкції шкільних будівель для створення адаптованої архітектури.

Ключові слова: Київ, міське середовище, реконструкція, гнучка архітектура, шкільна будівля.

Багатовікова історія розвитку Києва залишила за собою чималу спадщину.

Київ – столиця України, один з найдревніших та найкрасивіших міст світу, являється центром державності, культури та релігії стародавніх слов'ян. Сьогодні Київ – ведучий індустріальний центр з розвиненою промисловістю, великими, оснащеними сучасною технікою, підприємствами, могутньою енергетичною базою, будівельною індустрією, житлово-комунальним господарством, мережею підприємств торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування.

Особливу славу Києву принесла краса його площ, проспектів, житлових районів, а також велич стародавніх архітектурних ансамблів та комплексів, які являються безцінним спадком, що органічно ввійшов в сучасне життя столиці.

Архітектура Києва представлена різноманітними забудовами – це і маєтки, прибуткові будинки, релігійні будови, і просто житлові будинки, будівлі міської інфраструктури.